

Sisällys

I Kansainvälisen yhteistyön monet muodot

10

1 Globaalit huolet, yhteiset ratkaisut

Olemme yhteisellä maapallolla	12
Ei vain ilmastonmuutos	14
Kun ongelma on yhteinen, tarvitaan yhteinen ratkaisu	15
Yhdistyneet kansakunnat on ainoa kaikkien valtioiden järjestö	16
YK ja globaalit ympäristöhaasteet	18
YK:n uudet kestävän kehityksen tavoitteet	20
Yhteistyön perinteiset syyt: talous, kauppa ja turvallisuus	21
Euroopan yhdentymisen on enemmän kuin yhteistyötä	24

2 Miten EU:sta tuli EU?

Mitä eurooppalaisuus on?	26
Arvoja on rikottu	28
Eurooppalaisuus ulkopuolisen silmin	29
Identiteetit elävät	30
Toinen maailmansota jakaa ja yhdistää	33
Liikkeelle perusasioista: hiili ja teräs, leipä ja maito	35
Talousyhteisö laajentuu	38
Kannoissaan varovainen puolueeton Suomi	39
Kohti uudenlaista unionia	41
Suomen EU-jäsenyys	42
<i>Kansanäänestys Suomen EU:n jäsenyydestä</i>	43
<i>Muodosta oma kantasi: Tarvitaanko tärkeissä päätöksissä kansanäänestystä?</i>	44

3 Laajentuminen on tärkein muutosvoima

Yhdentymisen on prosessi	46
Laajentuminen on politiikkaa	48
Laajentumisen vaikutusta on vaikea arvioida	49
<i>Brexit</i>	50
Pikaista uutta laajentumista ei ole luvassa	53
<i>Balkanilla neuvotellaan jäsenyydestä</i>	54
Turkki on omaa maataan	55
Onko laajentumiselle vaihtoehtoja?	58
<i>Taito: Pilakuvan tulkinta</i>	60

II Ihminenä Euroopassa 62

4 Mitä on olla EU:n kansalainen?

Kansalaisella on oikeuksia ja velvollisuuksia	64
Unioni vaikuttaa elinoloihin	67

5 Yhteiskunnat muuttuvat, ihmiset ikääntyvät

Eurooppalaiset yhteiskunnat muuttuvat	69
EU ja nuoret	70
Väestö vähenee ja ikääntyy	73

6 Rajojen yli etsitään parempia mahdollisuuksia

Ulkorajat ja sisärajat	75
Maailma muuttoliikkeessä	77
Euroopasta muutetaan pois ja muualta etsiydytään Eurooppaan	78
Pakolaissopimus ja pakolaispolitiikka	79
<i>Muodosta oma kantasi: Entä jos ei ole papereita?</i>	82
<i>Taito: Karttatehtävään vastaaminen</i>	84

III EU:n tavoitteet ja toiminta 86

7 Mitä unioni tavoittelee ja miksi?

Onko unioni valtio?	88
EU:n ja jäsenvaltion suhde	91
Kaikki jäsenmaat eivät osallistu kaikkeen yhteistyöhön	92
Entä jos jäsenvaltiot eivät noudata sääntöjä?	93

8 Miten EU toimii?

Vallanjako EU:ssa	95
Ministerineuvosto	96
Eurooppa-neuvosto: EU:n huippukokous	98
Euroopan parlamentti	98
Euroopan komissio	102
Tuomiovallan käyttäjät	103

9 Lainsäädäntö ja päätöksenteko

Kuka päättää, mistä säädetään?	105
EU-lainsäädäntö	106

Voiko päätöksenteko olla sekä demokraattista että tehokasta?	108
<i>Kuka EU:ta johtaa?</i>	111
<i>Muodosta oma kantasi: Muuttuuko EU vain kriisien kautta?</i>	112

10 Suomi EU:ssa

Suomi halusi suoraan EU:n ytimeen	114
Näkemisiin Pohjoismaille?	115
Unionista tuli tärkeä osa turvallisuuspolitiikkaa	117
Suomesta on tullut keskiverto EU-maa	118
EU on muuttanut Suomen poliittista järjestelmää	120
Suomen kannat ja vaikutusvalta EU:ssa	121
<i>Mitä suomalaiset ajattelevat EU:sta?</i>	123
<i>Taito: Eurooppa-politiikkaan liittyvien tekstien analysointi</i>	124

IV EU talousalueena 126

11 Maailman suurin ja tiivein talousalue

EU globaalissa taloudessa	128
Sisämarkkinat ja vapaa liikkuvuus kuuluvat yhteen	129
<i>Kuluttajat ja yrittäjät sisämarkkinoilla</i>	131
Sisämarkkinat vaikuttavat myös työmarkkinoihin ja sosiaalipolitiikkaan	132
Aluepolitiikalla tasataan eriarvoisuutta	134
Kauppapolitiikka on unionin ydinalaa	136
<i>Muodosta oma kantasi: Kauppaneuvottelut kuohuttavat</i>	138

12 Miten EU rahoittaa toimintansa?

Budjetista tulee aina kiistaa	140
Maatalouspolitiikka on unionin peruskauraa	142
<i>Maatalouspolitiikka on Suomelle tärkeä kysymys</i>	145
Merta edemmäksi kalaan	146

13 Talous- ja rahaliitto

Valuuttakurssiongelmät ja Saksojen yhdistyminen vauhdittivat yhteistä valuuttaa	147
Mitä EU:n talouspolitiikalla tarkoitetaan?	149
Taluskriisi tuntui eri maissa eri tavoin	150
Kriisi on sekä jakanut että yhdistänyt	152

Kriisin seurauksia	153
”Whatever it takes”	155
Yhteinen veropolitiikka puuttuu	156
<i>Taito: Tilastokuvaajien tulkinta</i>	158

V Muuttuva maailma, Eurooppa ja Suomi 160

14 EU globaalissa maailmassa

EU pyrkii tiennäyttäjäksi	162
EU:n ympäristöpolitiikka: ympäristö huomioon päätöksenteossa	165
EU:n kehityspolitiikka: pyrkimys globaaliin vastuuseen	166
EU:n energiapolitiikka: kohti puhtaampaa maailmaa	168

15 Turvallisuuspolitiikka tänään

Mikä turvallisuutta uhkaa?	171
Nato: puolustusyhteistyö Yhdysvaltain kanssa	173
<i>ETYJ – liennytyksestä konfliktinestoon</i>	175
<i>Muodosta oma kantasi: Pitäisikö Natoon liittyä vai ei?</i>	176

16 EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

Tavoitteena yhteinen ääni	178
Miksi yhteinen ulkopolitiikka on vaikeaa?	179
Kriisinhallinta on osa turvallisuuspolitiikkaa	181
Turvallisuus korostuu EU:ssa	183
<i>Naapurustossa on sota: Syyria ja Ukraina</i>	185

17 Suomi Itämeren rannalla, Pohjolassa, Euroopassa ja maailmassa

Ratkaiseeko sijainti?	186
Suomi ja EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikka	189
Suomen rooli ja vastuu globaalissa maailmassa	190
<i>Taito: Ajankohtaisen verkkokeskustelun kriittinen seuraaminen</i>	192
Hakemisto	194
Kuvalähteet	200